

Társadalmi szerepeink és őszinte pillanatok avagy civilek a műteremben

Fölszáll a buszra a fiatal pár, a férfinak hosszú a haja, hátul lófarokba kötve, bőrkabátja kicsit kopott. Mellette fiatal lány viháncol, folyton csókot lehelve a férfira. A fiú nagy macsó, a lány fiatal, életteli, és csinos. Szerepet játszanak. Melléjük ül egy nagymama az unokájával. A piacról jönnek. A nagymamánál nagy kosár, benne sok zöldség, és egy nagy üveg házi tej, a kisiúnál pedig egy kis piros ferrari matchbox, amivel folyton brümmögve játszik. Az út alatt a pár elnézi a szemben ülő nagymamát és unokáját. A férfinak eszébe jut, hogy anyjával ő is ugyanilyen kosárral járt haza a piacról, és neki is a kedvence volt a kis piros ferrari, vele is aludt sokszor. Szemében őszinte honvágy csillan a távoli otthon után. Arca kemény vonásai elsimulnak. A lány miután ellenőrizte körmeit, a kisiút bámulja. Az visszanéz rá, és mosolyog. Olyan aranyos kis gödröcskék lesznek a szája körül, és olyan áthatóan tiszta kék a szeme, hogy a lánynak szinte belesajdul a szíve. Anya szeretne lenni, gondoskodni egy kis életről...

Az életben számtalan szerepet játszunk. Nem színészkedünk, ezek természetes szerepek. Mindenki máshogy beszél a tanárához, a főnökéhez, az anyjához, egy eladóhoz, a gyerekéhez. Több szerepet is vállalunk kell egy nap. A gondoskodó anyát reggel, a keménykezű ügynököt napközben, a szerető feleséget este. Másként kell beszélni és viselkedni is. Az egyik szerepből a másikba váltás ösztönszerű és természetes. „A társadalomban adott egy szerepkészlet, és mindenki az interakciótól függően alkalmazza egyik vagy másik szerepet, ami tehát a szocializáció alapegysége. Homlokzatunk általában az éppen felvett szerephez kapcsolódik: míg kórházi betegként bármikor felkereshetünk egy nővért, ha segítségre van szükségünk, a pénztárnál nem tolakodhatunk előre, fellökvén a többi várakozót. „

(forrás: <http://www.onlinepszichologia.hu/mindennapok/szerepeink-forgatagaban#sthash.lcjQvX5g.dpuf>)

Ahogy felnövünk, egyre több szerepet tanulunk meg és teszünk a magunkévá, olyan gesztusokat és viselkedési formákat, ami eleget tesz a társadalmi elvárásoknak. Egy idő után ezek elvárások a társaink iránt. Kivetítik ránk és mi kivetítjük rájuk. Ezeket társadalmi normáknak is nevezzük, „amelyek olyan magatartás-előírások, amik a lehetséges magatartások szerint előírják a helyes és a követendő, az előírás be nem tartása esetére hátrányos következményt helyeznek kilátásba, és azt általában meg is valósítják. A társadalmi normák nélkül nincs emberi társadalom, azok

egyidősek az emberi társadalommal.”

(forrás: http://hu.wikipedia.org/wiki/T%C3%A1rsadalmi_norma)

A Szerepeink nem egyformán állnak közel hozzánk, van amelyikben kellemesen érezzük magunkat és jobban tükrözik a bensőnket, a barátainkat és a társasági körünket is így alakítjuk ki, míg mások távolabb állnak tőlünk, pl. nehézkesen tudunk az egyetem rektorával beszélgetni, vagy megalázónak érezzük, ha takarítóként tiszteletlenül bánnak velünk. Az általunk használt szerepek között elkülönülés figyelhető meg, vagyis egyszerre csak egy énünket tudjuk előtérbe helyezni. Ezt elősegíti, hogy a különböző környezetek nincsenek egyszerre jelen, elkülöníthetők, vagyis, akik részt vesznek egyik szerepkörnyezetünkben, nem találhatóak meg a másokban. Így nem kell egyszerre több szerepnek megfelelnünk, ami diszkrepanciát idézne elő. A különböző közösségi oldalalakon is létrehozhatunk különböző csoportokat és beállíthatjuk, hogy a különböző csoportok melyik képeinket, adatainkat, és bejegyzéseinket tekinthetik meg.

Hogy otthonosan tudjunk mozogni ezekben a szerepekben és ne vesszünk el az útvesztőikben, egy nagy adag önismeret szükséges. Az önismeret egyik forrása a viselkedésből levont következtetések, amikor a viselkedésünk hat az énképünkre, és egy másik forrása, a többiek reakciója a mi viselkedésünkre (C.H. Cooley reflektív én, azaz a környezetünk „tükrei”). Abban, hogy hogyan idomuljunk a normákhoz és hogyan helyezzük el magunkat a világban, mégis leginkább L. Festinger elméletéhez vezethető vissza (társas összehasonlítás). Eszerint az emberek úgy ismerik meg képességeiket, hogy összehasonlítják magukat a környezetükkel, ezáltal számtalan mércét felállítva, melyekkel el tudják helyezni magukat; ezáltal olyan én fogalmat kialakítva, ami az egyediség és a különbözőség érzését nyújtja. Meghatározza az önbizalmunkat, hogy mennyire tartjuk intelligensnek vagy kedvesnek magunkat.

A munkám

Szerettem volna közelebb kerülni ehhez a témához, így elkezdtem fotózni. Nagyon érdekelt, hogy ki mennyire tudja levetkőzni ezeket a szerepeket, van-e eredeti személyisége az embereknek, vagy csak néha csillan meg az a bizonyos nagyon őszinte Én.

Nagyon szeretem a portréfotózást. Ritkán kapni el egy nagyon jó pillanatot, viszont nekem a lelkemig hatol egy-egy fekete-fehér portré. Civil modellekkel dolgoztam, akik még nem vettek részt hasonló fotózáson.

Gyakran kell szünetet tartani, mert elfáradnak a modellek. Nagyon szeretek a szünetben fotózni, mert ilyenkor el lehet kapni spontán pillanatokot és a legjobb képek fele ilyenkor készül.

Érdekes, hogy a régi (fekete-fehér, barnás papírra percekig exponált) fotók valahogy jók, jobbak, mint sok mai kép. Beleadták a lelküket abba a fotóba, mivel több nem nagyon készült róluk, ezért ezen az egy képen az arcukra van írva az egész életük. A szemük egy élet boldogságát, fájdalmát és reményeit tükrözi. Ezért szeretek amatőr modellekkel dolgozni, mert van bennük valami, hoznak a fotózásra valamit, ami tényleg ők. Magukkal hozzák az életüket, a reményeiket, a boldogságukat, a jó és rossz napjaikat, a félelmeiket, akár a szégyenlősségüket is. De ez mind ők. Én valójában a megtettesült lelket akarom látni bennük, ahogy megnyílnak, és szépen lassan levetik mindennapi állarcaikat, amiket félelemből, megfelelésből, vagy csupán azért hordanak, mert mások akarnak lenni, mint akik. A bizalmukat szeretném és így a fényképezőgép csak egy tárgy marad, amivel talán elkaphatok párat ezekből az őszinte pillanatokból, amikor megnyílnak. Riport közben ezért is könnyű ilyen képeket készíteni, mert a modellünk nem a gépet figyeli, hanem megnyílik és őszintén beszélget. Ezt kell elérni egy hagyományos fotózáson is. Megnyitni az emberek rejtett lelkét és elhíttetni, hogy nincs köztünk a fényképezőgép.

Fotózás

A portréfotózás az, hogy valaki kiszakad a mindennapjaiból, szép lassan a leveti az állarcait. Amikor már csak önmaga van, elkezd kinyílni, mint egy virág. A folyamatot támogatnom kell, nem irányítanom és befolyásolnom sem szabad. Azt, hogy ki mennyi állarcát tudja levetni és végül is mennyire tud kinyílni, az sok mindentől függ: a hangulattól, a helyszíntől, rákészüléstől, neveltetéstől, szégyenlősségtől, de leginkább a fotóstól. Azon gondolkodtam, hogy egy ismeretlen emberrel hogy lehet mély bizalmi viszonyba kerülni rövid idő alatt.

Ébend Kata

BP, 2013.10.25.